

AZ ÉRTESTŐ

Megjelenik havonta egyszer.

Előfizetési ára egész évre 12 kor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Arad, Damjanich-utca 12. szám.

Felelős szerkesztő: WIGDER SAMU, hadbavonult.
A szerkesztésért felelős: KALMÁR NÁNDOR

Kiadó laptulajdonos: WIGDER SAMU.

Az új adóteher veszélye.

Egy sok szenvedéssel keresztülélt tél és tavasz után kevés örömmel kecsegtető nyár következett be. Az általános üzleti pangás most már fojtó erővel támadja meg üzleteinket, nagy kitartás és türelem kell ahhoz, hogy a jobb időket kivárhassuk. Ehhez a kétségbeejtő állapothoz hozzájárul az a szomorú tény, hogy általános adóemelésnek nézünk elébe. Az államháztartásnak szüksége van arra, hogy polgárai segítség elviselni azt a rengeteg kiadást, melyet a háború okozott. Mi elismerjük és mint hű fiait a hazának méltányoljuk is ezt.

Amiről azonban itt szó lesz: az a körülmény, hogy az állam a magasabb adók fizethetésére nem nyújt jövedelemszerzési alkalmakat. Meg kell állapítanunk, hogy szakmánkat a háború alatt többször súlyos méltánytalanságok érték, olyanok, melyeket az ellenszenv és a hamis jelszavak sodortak a hangulatba, kigravitálták az egész vonalon az ellenőrzést, nyomában az orvosi költségek emelkedése járt. Itt olyan bajt akartak orvosolni, melynek

gyökere éppen nem a bordélyházakban van, hanem ezek ellen óvszer. Azután jött a záróra, mely teljes 4 órával rövidítette meg az üzemidőt, velem ismét nagy anyagi csapás ért: a jövedelem felére szállt le. Végül jött a nyári idő, amely a már ugyis megrövidített üzemtartamból is lecsipett egy órát. Szóval három olyan intézkedés, melyek mindegyike csupán csökkentette a bevételeket, melyekkel szemben mondhatatlan nagy kiadások járnak.

Nem kell elmondanunk, hogy üzleteinknek a háború előtt is óriási kiadásai voltak s hogy ezek 200 százalékkal növekedtek. Az élelmiszerek és fűtőanyag, a felhárny és szövet emelkedett legjobban, már pedig üzleti kiadásaink 90 százalékát ez teszi ki. Hiszen a mai viszonyok között 7 koronás hús, 10 koronás zsír, 120 koronás fa árak mellett, nincs az a pénz, mellyel tisztességesen az ellátást megfizetni lehessen. S míg a kiadások így háromszorosra emelkedtek, a bevételek, a régiékhöz képest, alig 25 százalékot tesznek ki. Már most üze-

Egy szegény leány naplójából.

Rongyos kötésben, elsárgult levelekkel könyv került minap a kezembe. S amint lapoztam benne, a kuszált betűkből megállapítottam, hogy aki írta az sok mindenféle lelki vihart ért meg, hol az öröm tobzodik, hogy fájdalom sir ki a betűkből, majd meg kétségbeesés nyomasztó érzése száll felém. Olvastam a könyvet, napló volt: egy szegény bukott lány naplója és ime a mi érdekes és szép benne ide írom.

— Még fiatal vagyok alig 15 éves, de már ismerem az élet minden nyomoruságát, baját. Apám elhalt, anyám reggeltől estig görnyedve dolgozik, de alig tudja megkeresni a mindennapi kenyeret. Nem nézem tovább ezt a kínodást, én is munkába állok. Fiatal és elég erős vagyok ahhoz, hogy magamról kezem munkájával gondoskodom, tehát dolgozni fogok.

— Munkába állottam. Egy gyárba kerültem, a hol sokan vagyunk leányok. Munkánk nem nehéz, de unalmas, fizetésünk heti 10 korona. Sok pénz ez nekem és boldog vagyok, hogy anyámat segíthetem vele, szegény talán néhanapján majd pihenhet is.

*

— Ma ellenőrzés volt, a tulajdonos és az igazgató ur jöttek. Az új leányokat a művezető ur mutatta meg. A tulajdonos, fiatal csinos ember, jóakaratosan mosolygott és biztatott bennünket, dolgozunk szorgalmasan és ő javítani fog helyzetünkön ahogy lehet.

*

— Ma furcsa dolog történt velem. Amint a gyárból kijöttem egy szolga várt, aki értesített, hogy a felügyelő ur az irodában vár. Félve mentem a nagy épületbe, ahol nagysokára eligazítottak az irodába. A felügyelő barátságosan, biztatóan fogadott

műnknek passzívnak kell lennie, ha bármilyen jól is menne az üzlet.

Már most jönnek az adók. A régi adatok alapján hadiadót vetettek ki reánk. Az 1915. évben fizettük 1914. évre, arra az évre mikor a háboru kitörése megbénított minden kedvet, üzleti lendületet. Most 1915-re vetik ki, amely év szintén igen rossz volt, sőt az előbb említett törvényes rendszabályok folytán az előző folyamat is csökkentette. Mind e mellé a régi adók teljes állandósítása új adók behozatala van tervezve. Nemcsak olyan nagy adókat kérnek tőlünk, melyeket háboru előtt fizettünk, hanem újabb adónemekkel is akarnak sújtani. A fogyasztási adók általános emelkedése, az egyes cikkek óriási árszökése mellett még új adók is terhelnék a vállalatot.

Nem akarunk ehelyütt fejtegetni milyen szempontokból kifogásolhatók az új adónemek, ámde tény az, hogy igaztalanul és aránytalanul sújtának bennünket. Sőt tovább megyünk egy lépéssel. Minden új adó, új teher egyenesen lehetetlenné teszi további fennállásunkat. Mi nem fenyegetődzünk, nem erőszakoskodunk csak leszögezzük szomorú tényeket, melyek lételemjében támadják meg üzleteinket s vele együtt tönkre tesznek bennünket.

Minden szakma rosszul megy, sir, jajgat mindenki, de legtöbb okunk mégis nekünk van, kiknek a háboru tartama alatt háromszor is bezárták az ajtót. Sok küzdelem, sok előítélet elviseléséért semmit sem kaptunk, sőt amink volt azt reáfizettük s a hol a tartalék elfogyott most nyomor és szenvedés kö-

és leültetett. Azzal kezdte, hogy ismeri sorsomat és ő mint a leányvédő egyesület elnöke kötelességének tartja engem figyelmeztetni arra a sok veszélyre, mely magamfajta fiatal leányokat fenyeget. Beszél sok mindent, összevissza: csupa olyan dolgot amiről még nem is hallottam és végül kegyesen elbocsájtott, lelkemre kötvén, hogy szavait szívleljem meg.

*

— Nem tudom miért, de mindig a felügyelő ur szavai járnak az eszembe. Miért figyelmeztet engem a csábításra, fényes nyomoruságra és a többire? Hiszen én szegény munkásleány vagyok, akivel senkisésem törődik, nekem a világ csak szenvedést juttatott, mit érdekel engem csábítás, fényezés? Dolgozom, mert kenyér kell és örülök, hogy erőm, munkám sikerével könnyíték jó anyám sorsán. Ha mégis valaki tisztességtelen dolgokról beszélne velem röviden elvenném tőle kedvét.

*

— Anyám súlyos beteg lett. Az orvos sok és drága gyógyszert rendelt, elleinte csak győztem a költségeket, de azután nem tudtam már pénzt szerezni. Busan, leverten mentem a gyárba, kedvetle-

dig míg tudunk és ha már nem megy: akkor vége mindennek. A háboru véráldozatokat kíván, ezrek és ezrek pusztulnak el, nekünk nem szabad zugolodnunk: hiszen csak vagyunkánk, kenyérünk megy reá.

pogtat az ablakokon, csak lássuk az új adókat is: már nincs semmi amitől megijedünk, a megpróbáltatások kálváriáján soha egy szakma sem kapott annyi tövisszurást mint éppen mi. Fizetni fogunk ad-

Az ellátási díj kérdése.

A háborus viszonyok nyomasztó drágaságot okoztak az egész vonalon és éppen lapunk más helyén fejtettük ki milyen nehéz szakmánknak a megélhetés és hogy igazán csak nagy kitartással tudjuk magunkat fenntartani. Most egy nagyon fontos kérdéssel kell foglalkoznunk, melyre eddig nem hívta fel senkisémm a hatóság figyelmét. Mi ma ugyanannyi ellátási díjat kapunk a kélmóktól mint háboru előtt, jóllehet eltartásuk háromszorosa arra emelkedett és éppen erről kell itt bővebben beszélnünk.

Mindenki tudja, hogy a hatóság megszabta azt az összeget, melyet ellátás címén egyes leányoktól levonhatunk. Ez az összeg jó időben is alig futotta, de tekintettel arra, hogy a háboru és az élelmiszerárak háromszorosan emelkedett minden téren és nekünk a régi összeget szabad csak felszámítanunk. A hus, kenyér, tej sőt, úgy emelkedett, hogy ma, már egyik másikat meg sem lehet mindenkinek szerezni.

nül dolgoztam, mert a sok éjjelezéstől fáradt és ki-merült voltam. A gyárvezető ur észre is vette munkámon, hogy az silányabb az eddiginél és felelősségre vont érte. Mikor azután elmondottam, hogy miért van ez, megvigasztalt és kijelentette, hogy az irodában adnak előleget forduljak az igazgató urhoz.

*

— Szomoruan értem haza. Anyám állapota nem javult és aggodva ültem egész éjjel ágya mellett. Gondolkoztam és eszembe jutott a gyárvezető tanácsa, de én nem akartam azt megfogadni. Az álom egy percre elnyomott, majd szépet, majd rémest álmodtam. Olyan borzasztó is volt ez az éjszaka. Kora reggel jött az orvos, új orvosságot rendelt, ápolónőt kért a beteg mellé. Csakis így tudja — mondá — a beteget megmenteni. Erszényemben egy fillér sem volt, két napja alig ettem. Elfásultan mentem a gyárba.

*

Az előleget megkaptam, ámde anyámon az orvosság már nem segített: szegény rövidesen befejezte. Egyedül maradtam. Az előleg után más pénzt is kaptam az igazgató urtól. El is jött látoga-

Tessék csak arra gondolni, hogy naponta 15—20 személynek kell kenyeret, tejet adni, nem is szólva husról, amely egy hiu ábránd csak részünkre.

Az anyagok ára olyan arányban áll az ellátási díjjal, mint az élelmiszerek ára a régi tételekkel, ez pedig 300 százalékos emelkedést mutat, már most hogy lehessen tőlünk, akiknek az üzletet majdnem lehetetlenné tették azt kívánni, hogy a régi árakon adjunk ellátást? Ez egyenesen méltánytalanság, mert hisz maga az állam ad háborús drágasági pótlékot alkalmazottjainak, amivel elismeri, hogy a megélhetés lényegesen drágább lett. Csak éppen a bordélyosoknak kell a régi árak mellett eltartani a személyzetet, azzal, hogy emellett tönkremegyünk: azzal nem törődik senki.

Ha a hatóság figyelmét a dolog elkerülte nekünk kell a sarkunkra állni, mert ez a rendszer igazán teljesen tönkretesz. Hét koronás husarak, 50 filléres tej, 9 (?) koronás zsír és 42 filléres kenyér-árak mellett nem lehet sokáig senkit sem etetni, még ha jól meg is fizéti, hát mégugy, hogy egy hónapra alig jut annyi mint amennyi a nyersanyag beszerzési költsége egy hétre. Mi csak önmagunkat csodáljuk, hogy eddig kibírtuk a mai árak mellett, mert hiszen minden személyre naponként legalább 3 koronát ráfizetünk. Nem lehet tovább bírni az állapotokat és azért radikális segítségre van szükség. Szaktársainkat e sorokkal hívjuk fel arra, hogy együttes akcióval hassunk oda, hogy a tételek lényegesen, a mai áraknak megfelelőleg felemeltesse nek. Végre is ha minden ellátási díjat mindenütt emeltek még pedig jogosan, amikor nálunk kétszerezsen indokolt ez, mert minden más terünk is lényegesen emelkedett.

Nagy adók, drága háztartási cikkek, ráfizetés az ellátásra, semmi jövedelem: hát nem látják a szaktársak, hogy itt válságnak kell jönnie, mely egész vállalkozásunkat elsöpri? A cselekvés ideje elérkezett és minden perc halogatása veszélyt jelent. Mi idejekorán figyelmeztetjük a szakmát, veszen magára, ha nemtörődömséggel és könnyelműséggel saját ügyei iránt nem érdeklődik.

tóba hozzám. Szeretője lettem. Mikor megnősült elzavart maga mellől, én kikerültem egyedül a világba, rossz nő lettem, pedig hát nem tehettem másként. Most itt ülök fehérre festett szobámban, áru-
lom magamat és csókjaimat. Örülök mindenkinek, mindennek, mert ha már világ osufja vagyok bőségben akarok élni. Élni addig mig fiatalságom ingerel, hódít.

Eddig olvastam a naplót, de ennél a lapnál lettem, könny jött a szemembe és nem tudtam tovább olvasni.

Az eredetét olvasta: **Valaki.**

Memorandum.

A múlt számunk hirrovatában szerényen húzó dott meg az értesítés, hogy a „Magyarországi Zongoramesterek Egyesülete“ a hivatatlan zongora- és karmesterek címe alatt működő zug-impressariók ellen a főkapitánysághoz memorandumot ad be. Örömmel adjuk tudtára kartársainknak, hogy ez az életbevágó, fontos lépés megtörtént. A memorandum elkészült és ezt június hó 5-én egy háromtagú küldöttség Markovics főkapitányhelyettes urnak átadta. Hogy mindenki tájékozódva legyen az ügyről, a memorandum teljes szövegét az alábbiakban közöljük:

Méltóságos Főkapitány Ur!

Midőn az egy órai záróra zendelet kapcsán Méltóságodnak a közrindeszet és közerkölcs javára tett üdvös intézkedéseivel sikerült a mulatóhelyeken különböző címeken, de „az artista művészet“ örve alatt működő egyének megrendszabályozása, igazán egy lidércnyomás alól szabadultunk fel, mert láttuk, hogy gondos és előrelátó bölcsessége, a kultúra ezen napszamosainak szerény, de hecsületes hajlékába is bepillantani óhajtott és erélyes intézkedéseivel pedig ezen hajlékokat megmenteni sietett a paraziták pusztításaitól.

A történetek után meg vagyunk győződve arról, hogy Méltóságod nem áll meg itt, hanem csakhamar követni fogja lépését ama rendeleteknek egész sorozata, amelyek hivatva vannak Méltóságodnak azon nemles és nagy koncepcióju tervét megvalósítani, hogy Budapest székesfőváros közbiztonsága, közerkölcsei reprezentálása a legideálisabb színvonalra emeltessék.

A „Magyarországi Zongoramesterek egyesülete“ fennállása óta arra törekedett, hogy a zeneművészet örve alatt lappangó és annak életgyökerét rágó élösdiektől megszabaduljon és azok vegetálását megakadályozza, sőt teljesen lehetetlenné tegye. Ezen törekvésünkben önkéntelenül, a létért való küzdelem megfeszített erejével ragadjuk meg Méltóságocának erős kezét, amely kéz az osztó igazság keze, amely osztó igazság nem fogja hagyni, hogy a kulturának azt az ágát, amelybe — a zeneművészet nagy és magasztos fogalmátan — mi bár szerényen, de hivatásunk teljes önértetével és igyekezetével helyet foglalunk, a dudva elnyomja, elpusztítsa.

Ez az erős kéz fojtotta meg már a „figuráns zenésznők“ jelzés alatt ismert üzelmeket és bizva bizunk, hogy a mindinkább elszaporodó „zenekarvezetők“, „karmesterek“ címe alatt működő tulajdonképeni „zugimpresszáriókra“ is le fog sujtani. Ezen új fajára a parazitáknak óhajtuk nagybecsű figyelmét felhívni. Tudvalevő, hogy az ügynökségek hatósági felügyelet alatt állanak, törvényes

rendelkezések szabályozzák működésüket, kaució, erkölcsi megbízhatóság stb. korlátozzák felállítását. Ezen törvényen alapuló szabályozást kijátszandó újabban „zenekarvezető, karmester“ címen mindenféle kötes elem zenekarokat szervez, azokat különböző helyekre az ő nevében leszerződte s míg ő zeneileg teljesen analfabéta, a fenti cím alatt kibújik a hatósági ellenőrzés alól, az összes törvényes rendelkezéseket kijátszva, a szerződött tagokból és a szerződést adó tulajdonosokból uzsorázza ki, az ő tulajdonképeni „ugimpressáriói“ illetéktelen, erkölcsi alapot nélkülöző, törvényeket merészséggel negligáló jövedelmét, míg ő tulajdonképen nem más, mint vendégfelhajtó és beugraszító.

Ez a tényállás. Ami kérelmünk pedig ezek kapcsán az, hogy méltóztassék ezt a tényállást a rendelkezésére álló közegei útján is megállapítani, a hatalmában álló eszközökkel pedig az ilyen átkarvezetők, de tulajdonképen álimpressáriók működésének gátat vetni és útját állani.

A másik kérelmünk pedig oda irányul, hogy miután a vidéki nagyvárosok rendőrkapitányságai, úgymint: Debrecen, Nagyvárad, Miskolc, Szombathely, Veszprém, Temesvár stb. már azon álláspont-ra helyezkedtek, hogy területeiken a „Magyar Orsz. Zeneegyesület“, vagy a „M. Z. E.“ által kiadott igazolványokkal bíró egyéneknek engedélyezi a működést, hihető, hogy Budapest székesfővárost területén sem ütköznék nehézségbe ennek keresztülvitele. Ezen intézkedéssel eleje volna vehető nemcsak minden visszaélésnek és törvényes kijátszásnak, de egyben betudnánk váltani alapszabályainkban ránk rótt kötelezettséget, amely abból áll, hogy a hivatlanok kiküszöböltessenek és hivatottak a köz javára és becsületére szolgálják a kulturát.

Teljes bizalommal vagyunk Nagyméltóságod mindent felölelő figyelme, intézkedései iránt, amelyek hivatva vannak csirájában elfojtani azokat a kinövéseket, amelyek megrendíteni tudhatják csak a Nagyméltóságod által szeretettel ápolt és gondozott fővárosunk erkölcsi színvonalát. Bátrak vagyunk kérelmünkhöz hozzácsatolni lapunk keretében megjelent cikkeket is, amelyek ezen ügyünk igazságát hirdetik.

Szives támogatását és nagybecsü radikális intézkedését kérve maradunk kiváló tisztelettel

a M. Z. E. megbízásából:

Lachs Béla sk.,
titkár.

Neszmélyi Izsó sk.,
elnök.

Gaal Pál sk.,
h. alelnök.

A helyettes főkapitány ur igen szívesen fogadta a küldöttséget, érdeklődéssel kérdezősködött az Egyesület működése felől, majd a dolog érdekében való intézkedés szükségességét hangsúlyozza, a leg-

messzebbmenő támogatást, ezen abnormális és veszélyes kinövések radikális gyógyítását helyezte kilátásba.

Ugyancsak a fenti deputáció eljárta Geguss Danielt rendőrtanácsos úrnál is, aki szintén a legkedvezőbb közbenjárást és igaz ügyünk felkarolását volt szíves megígérni. A „Rendőri Közlöny“ szerkesztője pedig megígérte, hogy lapjában is foglalkozni fog kérelmünkkel. Az első lépés kedvező körülmények és biztató jelenségek között megtörtént, de a vezetőség nem fog megállani itt, hanem az egész ügy elintézését — ha kell — szorgalmazni is fogja.

A nemibajokról.

Irta: Odri Vilmos.

Minden dologban, melyből következtetést akarunk magunknak levonni szükséges, hogy az ok és okozati összefüggést megkeressük. Ha így elmélkedünk a zsidóknál vagy a mohamedánok szokásos körülméletéről, úgy az ok és okozat összefüggés szerint arra a következtetésre jutunk, hogy az ősi zsidók nagyon is rendetlen nemi életet éltek, mert vallásbölcseik a zsidóvallás törvényeibe foglalták a minden ujszülött fiugyermek kötelező körülméletét. Ezt pedig azzal magyarázták s ez még ma is legnagyobb részben a köztudatban él, hogy egészségi szempontokból az egész életre kihatóan fontos. Nincsen szándékomban a szentírás prófétáinak állításait elvitatni s hatalmam sincsen hozzá, hogy a próféták írásait megdöntsem. Sőt inkább célom, hogy a szentírás törvényébe foglalt cikellyel rámutassak arra, hogy a nemibajok elleni küzdelem már a régi zsidóknál is megvolt, melyet úgy vélték meggátolni, illetve már csirájában lehetetlenné tenni, hogy egy kis operatív beavatkozást végeztek az ujszülött fiugyermeken, a mit a sokkal később keletkezett mohamedán vallásnak is átvedlett törvényükbe csupán azzal a különbséggel, hogy a fiun 13 éves korában végzik a körülméletést. Ez a konzervatív szokás változatlanul megfog maradni még évszázadokon keresztül.

Kétségtelen, hogy a nemi kérdés nem új probléma s a nemibajokelleni küzdelem nem is újkeletű. Ha azonban ma oly intenzív erővel küzd a belügyi kormány, úgyszintén az alárendelt hatóságok a nemibajok ellen, úgy csak azzal magyarázhatjuk, hogy ezt az intenzív küzdelmet a háboru okozta társadalmi viszonyok provokálták. Tudvalevő, hogy

ma a bujakór fékevesztett lendülettel tört elő. A természetén uralkodni nem tudó nő, a kinek esetleg a férje a harctéren életével áldoz a háza oltárán, ugyanakkor becsstelenül dobja oda testét a pillanatnyi kéjes örömkért. És akárhány eset tanúsítja azt, hogy az ilyen kölcsönösen olesón szerzett pillanatnyi örömök nagyon drágába kerültek. Igy eredtek az ilyen könnyelmi és meggondolatlan élvezetek után a nemibajok soknemű fajtája és terjedt terjedt a végeláthatatlan légiókba.

A napiesemények különböző eseteket sorolnak föl. Például. Egy dunántúli katona hazakerült a családjához, már előzőleg értesült arról, hogy felesége a hitvesi hűséget megosztja a szomszédban lakó fűszeressel. A katona, a féltékeny, megcsalt férj vallott s bár a bizonyítékok dacára konok tagadással áll szemben, mire hirtelen fellobban a megcsalt férjben a düh és feleségét s ennek szeretőjét meggyilkolja. Tehát a bujakoros asszony tettét a férj a gyilkosság által derített a nyilvánosság elé. Egy tragikus végzettnak kell bekövetkezni, hogy a tilosban járók lelepleztessenek. Pedig rengeteg azon nők száma, a kik még mindig zavartalanul járnak a tilosba vezető utat s akik ott biztos fedezéket találnak a titkos prostitúciónak a mi különben a nemibetegségek kutforrása. A nemibajok ellen a rituális körülmételés semmit sem használ, sőt a körülmételéssel járó ceremónia, a borral való szájból történt leöntés az újszülött gyermeket szifilizálhatja, a mire sajnos, már gyakori példa volt. A nemibetegség különböző módon és sokféle úton szereshető meg. Sajnos, rengeteg nagy a kishitűeknek azon táborá akik azt hiszik, hogy a fertőző bajok exportálása a bordélyházakból történik, holott tudvalevő, hogy éppen a bordélyházakban tartozkodó prostituáltak vannak legszigorubb orvosi vizsgálatnak alárendelve. Ez a tény nem a mentségére szolgál a bordélyrendszernek, de ez a tény maga a társadalomban erős propagálást érdemel, hogy megszűnjön a bordélyrendszer ellen az oly erősen gyökerezett alaptalan téves felfogás. El nem szabad kerülnöm mé gazt a körülményt sem, a mellyel rámutathatok a nemiéletnek egyik veszedelmes voltára s ez az álszemérem. Bebizonyítható, hogy a legnagyobb erkölcstelenségek kultiválói az álszemérmesek s a társadalomnak ez az eleme egy jelentékeny nagy rétegét képezik. Az országban csak a statisztikai számokból kimutathatóan négy millió a nemibetegek száma. Persze még

csak megközelítőleg sem lehet megállapítani azon nemibetegek számát a kik a fertőzőbetegségüket titkolják s kikeről a statisztika számot adni nem tud. Itt a legégetőbb szükség az, hogy a legintenzivebb módon a társadalom minden rétegében a nemifelvilágosítást kell gyakorolni, a mi egyben olyan eszközök képez, mellyel az álszemérmesek ellen is fel lehet használni. Nékám Lajos dr. egyetemi tanár, kormánybiztos a közelmulban hangsulyozott kívánságát eképp adta elő a nemibetegségek céljait szolgáló egyesületek ülésén: „a nemi bajok ellen nyíltan lépjenek fel a forum előtt. Tehát a kormány biztos maga is a nemibajok ellen a nyíltan való foglalkozásnak nemcsak híve, de követelője is. Vagy két esztendővel ezelőtt a napilapok hirdetései között találhattuk több szakorvos hirdetését a nemibajok gyógyítására. De az új sajtótörvény azokra a hirdetésekre is kiterjedő hatással bír. A sajtótörvény 24. paragrafusában 8-ik pont (a) alatti szövegezésben így találjuk: Vétséget követ el az, aki a nemibetegségek gyógyítására vonatkozó szemérem sértő vagy a közerkölcsiséget veszélyeztető hirdetést tesz közzé. A büntető rendelkezés pedig elég súlyos ítéletet ró a „vétkesre“. Kétségtelen, hogy az új sajtótörvény 24-ik szakasza is sürgős kodifikációra szorul. A közerkölcsöket, a közszemérmeket mindig féltve őrizték, óh de a szigorú rendelkezéseknek és vigyázatnak dacára mi az eredmény? az, hogy eddig az országban négy millió nemibajos van s a közerkölcsök és közszemérem mellett állandóan veszélyezteteti a még eddig meg nem fertőzött társadalmi életet az álközerkölcs és az álszemérem.

Isonzamenti bakanóta

A háboru nem terméketlen talaj. A harc nyomán az meberi élet, a lélek különös változáson megy át. A háborunak megvan a maga speciális gazdasági világa, az ekszentrikus erkölcsi miliője és egy külön irodalma. A műköltészet fajai teljesen a háboru szolgálatába szegődtek s különösen a lírikus költészet az, amelynek a háboru örök motivuma volt.

De nem csak a műköltészet öltöt teljesen háborus jelleget, hanem megújodott a népköltészet is. A magyar nemzet — amint mondani szokták — dalos nemzet. Érzelmait és gondolatait már ősidőktől fogva adlokban jutatta kifejezésre. Csak a kultura

a civilizáció hatása alatt némult el időközönként a népköltés, de megmaradt a nép egyszerű gyermekeiben az őserő, a teremtő génius, amely csak alkalmat várt mindig, hogy elemi erővel újból kitörjön és teremtsen, alkosson a maga módja szerint.

A háboru a népes termékek egész sorozatát vetette felszínre s a kis mozoikok összerakva az egyszerű, naiv és közvetlen néplélek hü tükrét adják. Hol a lelkesítés, hol a vigasztalás hangján szólnak, de mindig magukkal ragadják a hallgatóságot.

Különösen nem értéktelen az alább következő költemény, amely az Isonzó hősök lelki világát ilusztálja. Az egyszerű szöveg szájról-szájra járt, amig szép kerek csiszolt formát öltött, majd megtalálta íróját, aki tökéletesítette és leírta, mintegy megőrzendő azt a késői utódok részére lelkesítő példaul. Az ilyen kis bakalevelek a háboru történelmének megírásánál is különös fontossággal fognak birni, mert a katonák hangulatára Höfer jelentéseinel megnyugtatóbb dokumentumot szolgáltatnak s így nemcsak azért becses anéplélek eme megnyilatkozásait megőrizni, hanem, mert a kor igazi visszhangját találjuk meg bennük.

A vers itt következik:

BAKA LEVÉL.

A virágos fákon fülelmüle dala . . .
Százezer magyarnak szive vágyik haza;
A virágos fákon elcsitul a nóta,
Ezer magyar baka
Borul véres holtan az Isonzó frontra

Édes anyám lelkem ne hullasson könnyet,
A tavaszi fényben most a puska könnyebb,
Sapkának szélén virág illatozó fodra,
Győzelmes daltól
Inár telis-teli az Isonzó frontja.

Büszkeség dagassza lelked feleségem
Uj magyar dicsőség gyulladt ki az égen
Isonzói hősök törhetetlen sarja:
Honvéd géppuskások,
Gyázt hoz a taljánra, az Isonzó frontra.

A lövészárookban tiporjuk a sarat,
De a puskáink hegyén égő rózsa fakad,
Ha csak egyet szippant belőle a talján
Szomoruan hallgatva
Holtan rogyik össze az Isonzó frontján.

Üzenésem drága: a véremmel írom,
Rozsássá válik az arcom és papirom
Isten átka rajta, ki amagyart bántja
Vagy pedig hazánkat bántani akarja
Tanu rá a világ s az Isonzó frontja.

*

Amily egyszerű a vers hangja, épp oly művészi a formája népköltészeti sajátságok szempontjából. A versteknika, a rimek, a ritmus, a fokozás mind a régi magyar népdalból ellesvék s ezért megnyugvásal mondhatjuk, hogy a magyar nemzetben most is él a régi, értékes kincs: a teremtő, alkotó képesség, amely a kulturának nem ellenfele, hanem szükség-szerű és hasznos velejárója. (li—)

Bandi meséi.

Írta: **Idakras.**

Szomorú menet megy az út porában, hat öreg ember visz egy festett koporsót, utánna a pap, meg a falu vénjei, gyerekei sírnak, sirdogálnak . . . mennek . . . mendegélnek . . .

Öreg asszony a kít temetnek . . . mennek mendegélnek . . . Szembe a menettel poros, fáradt katonája jön, vígan bokrétásan, harotérről szabadságra . . . oda ér a menethez . . . Kít temetnek atyám fiai? kérdé tisztesség tudóan.

Ránéznek az öregek: megismerik a katonát s csak úgy csendesen mondják a fiúnak: Az anyádat édes fiam . . . s azzal tovább mennek lassan . . .

Szegény fiu . . . Vig arca szomorú könnyes lesz . . . Minek a szabadság? Minek az öröm, kinek mesél már el nyári csendes estéken hol, merre járt, harcolt a csata mezőkön . . .

Visszafordul tehát . . . kimegy a temetőbe s ott a friss hantokra borultan meséli sirva az édes anyjának, hogy haza jött hozzá szabadságra, de meg is vigasztalja mert hogy nincs baja, golyó nem érte.

Aztán felkell elindul vissza, vissza a harctérre . . . Mikor megérkezik kérdi a kapitány: Miért jöttél fiam ilyen hamar vissza?

Nincs már nekem senkim kapitány uramon kívül senki a világon minek legyen otthon? Hogy az anyám sirját öntözzem? Megkérem alásan kapitány uramat küldjön engem mindég oda ahol a go-

lyó jár ahol a halál könnyen jön, hiszen az anyám vár . . .

Kapitány szeme könnyes lett: Ne félj fiam, ne busulj, meghalt szüléd helyett szüléd leszek én, s vigyázok rád, hogy az édes anyád örökös szeme sem jobban . . .

Eljött az éjszaka fütyült a golyó, jött a muszka, nagy támadás volt. Izzadtak a fiuk néha-néha piros magyar vér bugyant, itt-ott káromkodás hangzott . . . imitt amott sóhaj ment míg egy-egy háza felé s aztán csendes lett minden . . . Sok ember ott maradt, sok megsebesült de a fiunak nem lett semmi baja se . . .

Másnap a kapitány olvassa az embereit, oda ér a fiuhoz:

Látod fiam, jó az Isten nem hagyott el itt vagy!

Dehogyan jó, kapitány uram, hisz mindig kerestem, kerestem a halált s a másvilágra küldtem néhány muszit előre, hogy majd legyen aki nekem lesz a pucmanem odaát. Hát hiába minden, pedig vár az anyám kapitány ur kérem . . . Szólt a legény szomorúan, lehajtott a fejét, sóhajtott, ép ott fütyült egy eltévedt fáradt golyó egy tompa ütést érzett a fiu még egyet sóhajtott:

Még is jó az Isten, megyek már anyám . . . s azzal egy kis lukon csendesen bugyogott a jó piros magyar vér . . .

HIREK.

KÉRELEM! Felkérjük t. előfizetőinket, sziveskedjenek saját érdekükben odahatni, hogy madámjaik és gazdasszonyaik előfizetőink sorába lépjenek, mert csak így lehetünk abban a helyzetben, hogy állandóan madámokkal s gazdasszonyokkal láthassuk el előfizetőinket, mivel mi csak előfizetőket helyezünk el előfizetőinkhez, természetesen — ingyen.

— **Gyilkos és öngyilkos muszkafogoly.** Az újabb gyilkosságok között párját ritkítja az, a melyik pár nappal ezelőtt történt a szarvasi határban. Egy muszkafogoly agyonszurta két gazdáját, aztán elvágta a saját nyakát. Sonkoly Mihály gazda tanyáján történt a borzalmas eset. A gazdán kívül veje, Tusják György és három muszka fogoly tartózkodott a tanyán a cselédségen kívül. Sonkoly és vejét egész Szarvason jóra való adakozó szívű gazdáknak ismerik, akik cselédeikkel is jól szoktak bánni.

Annál nagyobb megdöbbenést keltett tehát az a hír, hogy az egyik muszka fogoly éjjei, mikor mindegyik mélyen aludt, Sonkoly Mihályt gyomron szurta, Tusjácón 5 szurást ejtett a szive táján, aztán pedig elvágta a saját nyakát. Tusják azonnal meghalt, de Sonkoly és a gyilkos muszka még éltek, mikor kora reggel megérkeztek a csendőrség gyorsan előhívott emberei. Rögtön intézkedés történt Sonkoly és a halálosan sérült muszka elszállítására. Utközben azonban meghalt a muszka, Sonkoly Mihályt eszméletlen állapotban szállították be a gyulai kórházba, ahol életveszélyes sérülését ápolás alá vették. Még most sem tért magához, úgy hogy nem lehetett kihallgatni és így még mindig rejtély, hogy minek a következményei voltak e tragédiák azon a borzalmas, véres éjszakán . . .

Szerkesztői üzenetek.

J. M. Károlyváros. Belgrádba csak a katonai hatóság engedélyével lehet utazni. Üzletnyitáshoz pedig az ottani katonai kerületi parancsnokság engedélye szükséges, erről már előbbi számunkban értesítettük közönségünket.

A. V. Marosujvár. Panaszát a maiszámunkban megbeszélés tárgyává tettük, de ez nem elegendő. Újólág be van bizonyítva, hogy mily nagy szükség van a tömörülésre, de a mi kartársaink csak akkor ébrednek öntudatra, ha baj van a kréta körül. Tesék elhinni, ezt a dolgot érdemes megbeszélés tárgyává tenni. Például: Hogy lehet ma egy felnőtt leánynak reggelit, uzsonát, beédet és vacsorát K 4.— adni; vagy hogy lehet a lakbért K 1.40 számítani. Azonkívül van még számos más igen fontos oly kérdés ez ügyben melyet csak együttesen lehet elintézni, már csak egyöntetű eljárás mellett lehet ezt győkeresen és jól megcsinálni. Ha nem akarunk ráfizetni

Több munkatársnak. Nagyon hamar betalált érkezni az ugorkaidő. Nélkülözzük b. munkájukat.

Érdeklődő. Szirmai kartárs most Cettinijében van. Szemtanuk azt mondják, nagyon lefogyota mert hiányzik neki a jó házikoszt.

Vásároljuk

a vakok

készítményeit.

ELADÓ

sürgősen egy jómenetelű éjjeli mulató ára teljes be-
rendezéssel 3000 korona. Felvilágosítást ad az „Ér-
tesítő“ kiadóhivatala.

NÖSÜLNI

óhajt 56 éves üzlettulajdonos egy 40—45 éves ko-
moly, szorgalmas keresztény asszonnyal. Ajánlatok
díszkrét közvetít az „Értesítő“ kiadóhivatala.

Dijmentesen küld

*madámot,
gazdaasszonyt*

az „ÉRTESÍTŐ“ szerkesztősége: Arad
Damjanich utca 12. szám.

Ma mikor az egész világ visszhangzik a ma-
gyarság diadalától, ma, mikor anépek milliói állanak
szemben egymással,

ALIG VAN OLYAN CSALÁD,

melynek a harctéren ne volna valakije, akihez ked-
ves emlékek, szent kötelékek fűződnek

A HITVES FÉRJEÉRT,

a szülő gyermekeért, a testvér testvérért aggódik.
De keressük az emlékezés szálait a barátságban ro-
konságban is. És ki ne áldozna szívesen arra a célra,
hogy azok, akik a harctéren vannak, itthon a családi
körben méltó emlékekkel legyenek megörökítve?

Ezt a célt szolgálja a

„DIADAL“

első magyar fényképnagyító- és arcképfestészeti
műintézet.

Budapest, VIII., Rákóczi-ut 71.

ahol bármely beküldött fénykép után élethű fénykép-
nagyítások színezve és krétarajzban készülnek.

ÉLETHŰ FÉNYKÉPNAGYÍTÁS.

Élő nagyságban mellkép ára — — — 10 korona.

Ugyanaz olajszínezésben ára — — — 15 korona.

Élethű kivitelért és jó minőségért szavatolunk

Kérjük a rendelő közönséget a címre jól ügyel-
ni és becses megbízásait a legnagyobb bizalommal
hozzánk juttatni. Csoportfényképekről is lehet egyes
személyt elkülönítve csinálni.

Nyomatott az „Arad és Vidéke“ könyvnyomdájában Aradon.

Szalón kosztümöket

**utcai séta kosztümöket, pongyolákat
és bluzokat legelőnyösebben szállít**

RUSZNYÁK

divatáru cég

BUDAPEST, VII., Király utca 12. sz

Telefon 102-99.

**Legújabb divatlapot a cég kívánatra
ingyen küld.**